

РАФИГ ЛУСИФОГЛУ

Հստիւրճ
ԿՈՇԱՅԵՍԻ

Рафиг Јусифоғлу

ХАТИРƏ КƏЧАВƏСИ

БАКЫ «ЕЛМ» НƏШРИЈАТЫ. 1999

Редактору

Филология элмләри доктору

Мәһәrrәм Гасымлы

Рафиг Јусифоглу.

«Хатирә кәчавәси». Баки, «Елм» нәшријаты, 1999, сәһ. 472.

Көркәмди Азәрбајчан шаири, танинмиш алим Рафиг Јусифоглу «Јурдум-јуван», «Әтирли дүжаләр», «Очак јери», «Ајлы чыгар», «Гәм каривани», «Гәсрәт көчү», «Сладкиј дожд» адлы ше'рләр, «Байлар гатары» адлы нәср, «Дәдә Горгуд» адлы комиклар китабинин, XX әср Азәрбајчан поемасыни јарадычылыг хусусијәтләриндән бәбә елән «Азәрбајчан поемасы: ахтарышлар, перспективлар» монографиясыни мүаллифидир. Онуң «Хатирә кәчавәси» адлы јени китабинда танинмиш бир нәслиң әмүр јолундан сөһбәт ачылыр. Китабда мүаллифин әдипубликәстик дүшүнчәләрини, һәбәлә онуң јарадычылыгы һаггында јазылмыш мәгаләләрә кениш јер ајрылмышдыр. Тоңлуғун сөн бөлмәсиндә көрәнли тәләм сәһибләриниң, мүаллифин, онуң достларының башына кәлән мәзәли әһваллар верилмишдир.

ISBN 5—8065—1060—8

Р 4603000000—870
655 (07)—99 Грифли нәшр

© «ЕЛМ» нәшријаты, 1999

мыш бу жанр XX эср Азербайжан эдобијаты тарихиндә дә апарычы јерләрден бирини тутмушдур. Шаир, филолокија елмлери намыздә Рафиг Јусифоглуни «Елм» нәшријатында тәзәчә чапдан чыхмыш «Азербайжан поемасы: ахтарышлар, перспективләр» адлы китабы да бу жанрын тәдигинә һәср олуимушдур. Монографияда XX эср Азербайжан поемасынын сәнәткарлыг хусусијәтләриндән сөһбәт ачылыр. Һәмчинни XX эср Азербайжан поемасы, һәм дә бүтөвлүкдә мүасир дүнјакөрүшү, милли, бәшәри вә дини ахлаг нөгтеји-нәзәриндән шәрһ олуноур. Мүәллиф епик поезија-мызда бу күн үчүн гејри-мәғбул көрүнән, һәтта зәрәрли тәсир бағышлајан идеоложи нөгсанларын тәһлилиндә объектив тарихили принципини рәһбәр тутмуш, субъектив, мөһдуд иттиһам вә тәнгидләрдән сәрф-нәзәр етмишдир.

ТЕЛЕВИЗИЈА, «МӘДӘНИЈӘТ ХӘБӘРЛӘРИ»

Телли Пәнаһғызынын сөһбәти:

Өз көзәл поемалары, ше'рләри илә охучуларын дәрин рәғбәтини газанмыш шаир Рафиг Јусифоглу һәм дә таныммыш тәнгидчи, эдәбијатшунасдыр. Онуң «Елм» нәшријатында јеничә чапдан чыхмыш китабы «Азербайжан поемасы: ахтарышлар, перспективләр» адланыр. Мүәллиф бу дәјәрли елми-тәдигат әсәриндә XX эср Азербайжан поемасынын сәнәткарлыг хусусијәтләриндән данышыр.

ЧАЈА ДӨНӘН ЧЕШМӘ

Бизим Губадлы дағларынын јамјашыл этәкләри, бәнөвшәли синәси сајсыз-һесабыз чешмәләр мәскәнидир. Бир-бириндән сәрин, дуру вә тәмиз олан бу чешмәләр, дии көјнәдән булағлар әсрләр боју ал-әлван күлләрә, гыз исмәтли чичәкләрә һәјәт нәғмәси охуја-охуја Бәркүшад вә һәкәри чајларына ахыр. Сыста чешмәләрдән күч алан бу чајлар һәр баһар кәләндә мәчрасына сығмыр, күкрәјиб дашыр, әтраф обалара бир-бәрәкәт дашыјыр.

Дағлар дијары Губадлы торпагынын дилбәр күүшәсиндә, учғар дағ кәндиндә дүнјаја кәлән, нәһәнк Сүлейман Рәһимовун (она бөјүк демәк аздыр) кәздийи торпагда бир вахтлар имәкләјә-имәкләјә ајага галхан шаир достум, алим гардашым Рафиг Јусифоглу боја-баша чатмыш, сәрин чешмәләрини, дуриа көзлү булағларын һәзин нәғмәләрини динләјә-динләјә илһамланмыш, илк ше'рләрини бурада—гарталлы, шаһинли-шонгарлы дағларын гојнуида јаратмышдыр. Илләр кечдикчә бу көврәк нәғмәләр, сүд гохулу мисрәлар һәмн дағ чешмәләри кими онун үрәјиндән аха-аха күч-

ләниш, дәли-долу Бәркүшад вә һәкәри чајлары тәки өз саһилләринә сығмадан охучу галбини тәләтүмә кәтирмишдир. Мәним сөзләримдә әсла мүбәлиғә јохдур. Доғрудан да, Рафигни әксәр ше'рләрини һәјачансыз охумаг олмур. Шаирни илһам чешмәсиндән ахыб кәлән бу нәғмәләр тәкчә гәлбимизи тәләтүмә кәтирмир, һәм дә бизи дәриндән дүшүндүрүр, һәјәт уғрунда мүбаризәјә чығрыр.

Рафиг Јусифоглу бир вахтлар рәһбәрлик етдијим Сумгајят Әдәби Бирлијинә јени јарадычылыг аб-һавасы илә кәлиш, чох кәич олмасына бахмајараг дигтәти чәлб етмиш, өзүнүн лирик вә чидди ше'рләри илә бу әдәби мүнһитин формалашмасына тәсир кәстәрмишдир. Онуң кәнд мөвзусунда јаздығы нәғмәләрдән бәһрәләниләр аз олмамышдыр.

Артыг чешмәдән чошгун чаја чеврилмиш Рафиг Јусифоглу јарадычылыгына бикәнә галмаг мүмкүн дејил. Инди онун ше'рләриндәки һәзинлик, ахычылыг шаирин тәбиәтә, торпаға, вәтәнә вурғулуғундан ирәли кәлирсә, бу әсәрләрдәки дәринлик, мүкәмәллик онун алимлијинин, камиллијинин, кениш дүнјакөрүшүнүн тәсдигидир.

Шаир достунун јарадычылыгы олдуғча рәнкарәнк вә чохшахәлидир. Гәләминн бөјүкләр вә ушағлар үчүн јаздығы нәғмәләрдә, һабелә публицистикада вә дикәр әдәби жанрларда мүвәффәгјәтлә сынагдан кечирмиш, бу саһәләрини һамысында охучу гәлбини өз илһам парсинә рам етмишдир. Сон дәрәчә зәһмәткеш олан Рафиг Јусифоглу узун илләр Сумгајятын тәһсил системиндә чалышмыш, мәктәбләрдә әдәбијатдан дәрс демии, уstad бир мүәллим кими билек вә бачарығыны севимли шакирдләринә ашыламыш, ејни заманда јухусуз кечәләр һесабына көзәл поемалар вә ше'рләр јаратмышдыр. Рафиг Јусифоглу һәләлик сәккиз китабын мүәллифидир. Бу китаблар ичәрсиндә сон илләрин боһрәси олан «Гәм карваны» вә «Һәсрәт көчү» дигтәти даһа чох чәлб едир. һәр ики нәғмә топлусу шәхсән мәним столүстү китабымдыр.

Р. Јусифоглуниң 1997-чи илдә ишыг үзү көрмүш «Гәм карваны» китабындакы ејни адлы лирик-епик поэма шаирин Фүзули дүнјаја мәсарәтли сәјәһәтидир. Нечә дәјәрләр, һәр оғулу киришә билмәдији бу сәһрли аләмә өз дәрин билији илә баш иуран, онун дәрин гатларына јол тапан, сирли мәтләбләри ачыб охучуларә тәгдим едән шаир, Лејли-Мәчнунун илаһи мәнәббәтиндән бәһрәләнә-бәһрәләнә өзүнүн севки аләмци дә јаратмаға мүвәффәг олмушдур. Бу гиймәтли әсәри илә улу Фүзулиниң бизә даһа да јахынлашдыран, доғмалашдыран Рафиг Јусифоглуниң һәмни поэма үзәриндә 22 ил ишләмәси һеч дә тәсадуғи дејил. Фүзулини олдуғу кими танымаг вә танытмаг үчүн 22 ил һәдир ки, бир әср дә аздыр. Анчаг Рафигни исте'дады аз да олса бу ишни өһдәсиндән кәлимишдир.

«Гәм карваны»идән бир ил сонра — 1998-чи илдә шаирин чап-

дап чыхан «Һәсрәт көчү» китабында онун мухтәлиф илләрдә яздығы ше'рләр товланыб. Доғрусун, бу язымда һәммин ше'рләрдән һансыны нүмунә кәтирмәкдә чәтнелик чәкирәм. Чүнки һамысы бир-бириндән угурлу, охунаглы вә мүкәммәлдир. Поетик жүксүз, сөз хәтринә дејилмиш бир мисраја белә тәсадүф етмәк мүмкүн дејил. Демәк олар ки, бүтүнлүкдә халгымызын тарихи фәчһәсинә, ағры-ачыларына, мәһрумијјәт вә мүсәбәтләринә һәср олуимуш бу китабдакы «Гара мејмун», «Сәи һөнкүрдүн», «Чагадыр һәлә», «Јухулар көрүрмүшүк», «Сәи демә», «Боз дүнја», «Дәјирман», «Галх ајага», «Һара кедир бу милләт?», «Нечә Јазачаг», «Вәзифә дәјирманы», «Өз дәрдинә күләи халг», «Саман чөпү», «Губадлым» кими ше'рләри һәјәчансыз охумаг олмур.

Лаи бу јахынларда нәшр едилән «Азәрбајчан поемасы» адлы монографија Рафиг Јусифоғлунун көркәмли алим, әдәбијјатшүнас, мәһир тәдғигатчы вә тәғсидчи олдуғуна сүбүтдур. Алим шаир XX әср Азәрбајчан поемасынын сәнәткарлыг хүсусијјәтләриндән усталыгла сөһбәт ачыр. О, һәммин дөврдә јаранмиш поемалары мүәсир дүнјакөрүшү бахымындан тәһдил едир, бу жанрын тарихи поэма үчүн характеряк проблемләринин шәрһини верир.

Рафиг Јусифоғлу елә шаир вә елә бир алимдир ки, онун һаггында, бәднн јарадычылығы вә елми ахтарышлары барәдә нә гәдәр сөһбәт ачсан, јенә дә аздыр. Анчаг кениш шәрһә еһтијач дујмадым. Чүнки көзал шаиримизин вә көркәмли алимимизин һәр икн саһәдә јарадычылығы онун барәсиндә һәр шеји дејир. Бизә галан јалныз ону охумаг вә өјрәнмәкдир.

Фахр едирәм ки, Рафиг Јусифоғлу һәмјерлим, һәмвәтәнимдир. Бир вахтлар рәһбәрлик етдијим Сумгајыт әдәби бирлијиндә һамымызын дигтәтинн чәлб етмиш, шаир, алим вә шәхсијјәт кими үмидләримизи доғрултмуш, Губадлы дағларындан ахыб кәләи бу дуру чешмә чошғун чаја чеврилмиш, «Көјәрчин» журналынын баш редактору вәзифәсинә жүксәлмиш, республикамызын көркәмли шаири вә алыми кими танынмишдыр. Јарадычылығына нәрәстин етдијим елоглума бу чәтнн, әзаблы, һәм дә шәрәфли јолда јени-јени угурлар арзулајыр вә ону јубилеји мүнасибәти илә тәбрик едирәм.

Хасаж ЧАҺАНКИРОВ,

шаир-журналист.